

Časopis s podobami za slovensko mladino.
S prilogo: „Angeljček“

Štev. 3.

V Ljubljani, 1. marcija 1897.

Leto XXVII.

Mornar.

Oj, plava po morju mi barčica
Kot ptica po nebu vesela;
In njeni bôki so pisani
In njena jadra so bela.

A mlad mornar otožno zrè
Na zeleno obrežje;
Odmika se bolj in bolj barčica
Srce mu je težje in težje.

Glej tamkaj stojé in zró za njim
Z otožnimi srci in lici:
Njegova siva mamica
In bratec pri sestrici.

Sestrica in bratec mu zadnjič roké
V pozdrav otožni vihtita,
A majka stoji, nepremično stoji,
Kot bila bi kamenita.

Krog barčice pa šumé, šumé
Ti zeleno-modri vali:
„Oh, mari bi bil doma ostal
Pri majki na rodni obali.

Jaz hranim premnogo biserov,
A jih ne hranim za te —
Bogate so daljne tuje zemljé,
A niso za te bogate.

In tam te nikdo tolažil ne bo,
Ko plakal boš v bôli pekoči —
Oh, mari bi bil doma ostal
Tam v borni rodni koči . . .“

In mladi mornar otožno zrè
Na zeleno obrežje;
Odmika se bolj in bolj barčica
Srce mu je težje in težje.

Smiljan Smiljanič.

Iz koč v palačo.

(Povest. — Spisal St. pl. Orlovič.)

III.

Ie hitro se poslovita, konja že težko čakata«, zakliče Kreslin v vežo, stoječ s Hektorjem pred hišo, »Bergerjevi so se odpeljali včeraj na vse zgodaj, a mi smo še sedaj tu. Pavel, hitro podaj materi roko, saj ne odhajaš za vedno.« Iz veže pride Pavel, držeč mater za roko; oba sta se žalostno izpogledavala, s tresočim glasom je govorila mati:

»Toliko časa sem se veselila počitnic, da ostane vsaj jeden po dnevi doma pri meni; vedno moram biti sirota sama; ti, Pavel, odhajaš v šolo, a ti, ljubi mož, v tovarnico.«

»Ljuba mati, ne veste, kako težko odhajam. Potrpiva oba, ti tedni hitro potekó, skoro se povrnem v vaše naročje«, tolaži Pavel mater.

»Bog vé, ali se povrneš. Pri Bergerjevih je lepo in obdržé te takoj pri sebi, če boš le hotel. Bojim se, Pavel, zate. Ona družba, katera je včeraj odšla ž njimi, mi nikakor ne ugaja. Pavel, ogiblji se je in ne pozabi na Boga; stôri, kar ti velé, le v tisto družbo ne hodi preveč!«

»Mati!« vsklikne nekako očitajoče Pavel, a ne more nadaljevati, Hektor skoči in glasno zalaja: od tovarnice prihajajo štirje delavci in nesó nekoga na rokah. Kreslin se jim približa:

»Kaj se je zgodilo? Nesreča? Kdo?«

»Gospod nadzornik, Peklenika je zagrabilo kolo; komaj smo ga oteli, da ga ni raztrgalo popolnoma. Bodite tako dobri in vzemite ga pod streho, da mu prinesó zadnjo popotnico. Še živi, a nič se ne zaveda«, odgovori jeden delavcev.

»Po duhovnika, po zdravnika!« zakliče Kreslin, in Pavel odhiti nemudoma v mesto. Peklenika odnesó v sobo in ga položé na postelj. Predno je prišel duhovnik, odprl je oči in plašno pogledal krog sebe, šepetajoč:

»Kje sem?« Nadzornikova žena pristopi in ga potolaži:

»Pri dobrih ljudeh, pri nadzorniku Kreslinu.« Peklenik zamolklo nadaljuje:

»Oh, hudo sem bolan. Kje je zdravnik? . . . Ne, ne zdravnika, duhovnik naj pridejo!«

»Oba prideta v trenotku.«

»A kje je nadzornik, dobra žena?«

»Kreslin, moj mož?«

»Da, da, Kreslin, on naj pride prvi, potem naj pridejo duhovnik. Oh!« In Peklenik začne bridko ihteti kakor otrok. Kreslin se približa, mehko govoreč:

»Kaj bi radi, ubogi mož?« Peklenik obrne rosne oči k nadzorniku in ga pogleda proseče, potem izpregovori:

»Nisem vam mogel odpustiti, da vas je postavil Berger takrat za nadzornika. Jaz sem čakal že toliko let na to mesto, a brez uspeha. Kar vrelo je po meni od sovraštva zoper vas. — — — Oni napadnik pred leti tam v mestnem logu sem bil jaz. Pes vas je rešil. — — — Oh, prosim, odpustite

mi, da mi odpusti tudi Bog.« Nato se je zaslíšal pred hišo zvonček, duhovnik je prišel z Najsvetejšim — — —.

Šele popoldne sta odpotovala Pavel in Kreslin. Odhajajoč je naročal nadzornik svoji ženi :

»Ne gani se od bolnika, strezi mu; jaz se vrnem morda še danes.«

»Mati, dobili ste mi namestnika«, rekel je Pavel ob slovesu.

* * *

Berger je imel svoje letovišče ,na Grebenu', šest ur od mesta v prijaznem gorskem zakotju. Bila je to stara grajščina, sezidana sredi košatega gozda. Kjer je bil prej krog nje zverinjak z velikim ribnjakom, dal je Berger napraviti park z okusnimi nasadi, jednako je dal mala okna na grajščini iztrgati in vzdati druga, velika, kakoršna imajo mestne palače. Vse to je kazalo neko čudno mešanico starinskega z novodobnim.

Letos se je zbralo na sicer zapuščenem Grebenu nenavadno dosti gostov : vsa Bergerjeva družina, več Bergerjevih mladih sorodnikov, trije častniki : dva poročnika in jeden stotnik, Pavel in mnogobrojna služinčad. Pričeli so se dnevi šumnega in bučnega življenja. Pavlu se je zdelo, kakor bi bil prišel na drugi svet. Začetkom ga je vse zanimalo, a skoro je bil sit vsega : ljudje so le jedli in pili, zopet pili in jedli, burke izbijali, napravljali hrumne izlete po okolici, denar razsipavali, — a delal, trudil se ni nikdo. Pavel je začudeno opazoval vse to, a vedno pogrešal nečesa. »Ali živé ti ljudje le zato, da se veselé, da se trudijo drugi zanje?« to vprašanje se mu je vsiljevalo koncem opazovanja. Kar mu je bilo posebno novo, bilo je zasebno življenje Bergerjeve družine. Tu ni bilo nobenega razločka mej stariši in otroci, vsi so se obnašali jednako, da, celo otroci so strahovali svoje stariše. Njegova mati je doma skrbela za vse, poleg tega je imela še vedno toliko časa, da je dajala sinu dobrih opominov. A tukaj? Gospa Bergerica se ni brigala za nič drugega na svetu nego za svojo Magdico. Vedno je pripovedovala, kjer je le mogla, kako je srečna in vesela, da je hčerkina ročica ozdravela, po desetkrat na dan je pravila o junaškem činu svoje lepe Magdice. Nikoli ni zapazil Pavel, da bi bila mati posvarila hčerko radi nerednostij, katerih je vprizorila na dan brez števila, da bi ji bila le jedenkrat priporočila molitev. Da, molitve ni poznala Bergerjeva obitelj niti v jutro, niti opoldan, niti zvečer. Često zvečer, ko je v obednici vse popivalo in jedlo, krohotalo se neslanim, včasih celo nespo-dobnim šalam, sedel je Pavel v družbi zamišljeno in otožno; le telo je bilo prisotno, duh se mu je mudil tam v oni koči poleg krasne palače, kjer sta klečala v pobožni večerni molitvi oče in mati ob brleči luči. Tedaj se je najrajši neopaženo izmuznil iz obednice in odšel v spalnico, pozno je prišel za njim Egon. Družba ga je včasih silno nadlegovala; vedno mu je trobil kdo, koliko je slišal o njegovem izrednem govorniškem daru, zakaj ne pové nič zanimivega? In Pavlu je bilo srce tako polno, tako bi rad govoril in koliko bi vedel povedati! Taki družbi naj bi razkril srce? — — — Pavel se je čimdalje bolj dolgočasil in zatapljal v otožna premišljevanja; molil je goreče, naj ga Bog vendar skoro reši iz te družbe.

Neki večer je sedel zopet po navadi pred večerjo v spalnici in pisal materi pismo: » . . . . . Vse dni, kolikor jih imam še prebiti ločen od Vas, ljuba mati, napisal sem na poseben listič. Kako sem srečen zvečer, ko prečrtam pretekli dan, ko pomislim, koliko žalosti in dolgega časa sem vžil — brez nesreče. In drugo jutro preštevam počrtane in nepočrtane dni. Oh, mati, dosti je še nepočrtanih! Srce mi je tako tesno, tako polno, a vendar prazno, ko pomislim na družbo, na to nadležno družbo. In ta družba me hoče vedno imeti v svoji sredi. Ljuba mati, ne vem, kaj namerja z menoj ta zoperna družba. — — — Krepé me žarki prihodnje sreče, one sreče, katera me čaka zopet pri Vas, ljubi stariši!« . . . . Pismo konča in je zalepi v zavitek; skoro nato pride Egon, Pavel ga nagovori:

»Prijatelj, kdaj se začneva učiti? Ali nisva zato tukaj? Ali nama ni že dosti zabave?«

»Ljubi prijatelj, ali ti ne prija tako življenje? Hvaliva nebo, da ni nobenega sitnega profesorja blizu! Zakaj sva mlada? Da se veseliva. Ko se postarava, itak nama ne bo do veselja. In tu v grajščini, sredi gozda, kako smo svobodni, nič nam ne kalí veselja! Tam v mestu se nisem nikoli tako radoval, vsa radost je bila pri kraju, ako sem le zapazil umazanega delavca, neveljavega berača! Hvaliva nebo, da ni take zalege blizu! Prijatelj, kdo bi se trudil in ubijal v mladosti? Zakaj imamo prirodo, živali, hlapce, delavce? Ti se morajo truditi za nas! Ljubi Pavel, ti si izboren človek, žal, da nisi moj brat. Nič ne dé, bodiva si zato pa tem zvestejša prijatelja: skupaj hočeva živeti, skupaj se veseliti. Zaluči knjige pod mizo, podaj mi roko in pojdi z menoj. Iz mesta je prišlo danes več imenitnih gostov; ha, to bo še danes veselja!« Komaj konča Egon, kar se odpró vrata na stežaj: objestno priskače v sobo Magda, vlekoč poročnika, bratranca Hermana, za roko. Pavel jo dostojno pozdravi, kakor zahteva olika, čeravno se mu protivi njeno drzno govorjenje in vedenje.

»V naravo, knjigobrska«, zakliče Magda, »v veliko naravo, da postaneta tudi vidva krepka, junaška, velika po duhu. Vedno žedita v prašni, ozki sobi, ah, zato sta pa tudi tako ozkosrčna, bojazljiva!« — In kaj še celo stori mlada razposajenka? Bratrancu potegne sabljo iz nožnice in jo začne vihteti proti Egonu tako drzno, da se mu ne zdi več šala ter se začne umikati, strahu bled kakor zid. Na vse to se začne pa še porogljivo smejati, očitajoč:

»Nikoli nisem mislila, da imam takega zajca za brata. Sram me je! Kaj pravite vi na to, Herman, in kaj vi, Pavel? — — A sedaj, gospoda, k večerji. Tebe, Egon, ni treba, ako nočeš doživeti sramote, — a kaj zajcu sramota, hahaha?!«

* * *

Drugo jutro je vstal Pavel še pred šesto uro, Egon je še čvrsto smrčal, metal se po postelji in momljal nerazumljive besede, spalo je še vse po gradu. Pavel se je napravil, vtaknil v žep knjigo in oprezno odšel proti bližnji vasi — k maši. Zunaj v naravi je bilo že vse živo: solnce je stalo visoko na čistem nebu, po grmovju je odmevalo ptičje petje, zrak so opajale hladne in

sveže vonjajoče sapice. Pot ga je vedla nekoliko časa po gozdu, nato po bujnih travnikih. Kako življenje se je razvilo tu! Vso ravan je preplavila pasoča se živina, slišalo se je zategnjeno mukanje, vmes so zamolklo in ubito žvenkljali zvonci, pokali biči, vriskali in peli pastirji. Pavlu se je ob tem prizoru kar oko iskriilo od veselja, srce se mu je odprlo, — kar tonil je v sreči. — — — Po maši je obiskal župnika, častitljivega starčka, zamudil se je pri njem dalje ko po navadi, — saj je bil stari župnik jedini človek v okolici, kateremu je smel povedati, kar mu je težilo in lajšalo srce, oh, le bolj težilo. Mahnil je po isti poti nazaj v grad, koder je prišel. Mnogo je pravil staremu možu o prebivalcih na Bergerjevem letovišču, a on ga je le tolažil in opisoval lepo čednost, kateri se pravi potrpljenje. Pavlu so po glavi šumeli posebno dogodki včerajšnjega dneva: surovo govorjenje Egon, Magda s sabljo; pri večerji ga je nadlegoval ves čas poročnik Herman, zatrjeval mu je svoje neomejeno prijateljstvo in naposled, ko so mu začele rojiti po glavi vinske čebele, zahteval od njega, naj pije ž njim bratovščino, nato mu je začel hvaliti vojaški stan in ga hotel po vsaki ceni pridobiti zanj, češ, da je kakor nalašč ustvarjen za vojaka. Pavel — vojak? »Vse drugo, le vojak ne«, šepetal si je vso pot, »kaj je vojak? V miru nima koristnega opravila, a v vojski je morilec. Ali pozna vojak ono prelepo čednost, ljubezen do sovražnika? Malo je napredovalo v tem oziru človeštvo, pogrešati ne more preli-vanja krvi. — — — Vse drugo, le vojak ne!« Iz glave mu niso mogle tudi Bergerjeve besede: »Le premalo obračamo pozornost na mlade ljudi, delavci nam ne bi nikoli povzročili nikake sitnosti, ko bi jih že v mladosti navadili pokornosti in ponižnosti. A godi se baš nasprotno: delavski otroci hodijo v isto šolo kakor naši, učijo se istih ved in navadno z boljším uspehom. Umevno, učiti se morajo, ker nimajo druge zabave, a našim otrokom preostaja le malo časa za učenje, tako si množijo oni znanje in večajo omiko, a s tem tudi upornost in ošabnost. Jaz ne bi nobenega delavskega otroka pustil v šolo, vsi bi morali ostati butci in neomikanci!« Kako je pri teh besedah pogrelo Pavla, najrajši bi bil skočil po koncu in se poslovil za vedno. Vino je izdalo Bergerja. Vem, kaj hočete napraviti z menoj«, vskliknil je Pavel, »a glejte, da se ne uštejete! O Bog, vrni mi skoro prejšnjo svobodo!« . . . Pospešil je korake in prišel do gozda, na porobju je zagledal pred seboj na pol sesedeno kočo. Čudno, druge dneve mu je pritekel iz nje vselej hrom deček naproti s šopkom gozdnih cvetlic, in mu je dal zanje vselej par krajcarjev. In danes ni bilo hromega dečka. Pavel je koračil dalje, a hipno obstal: zdelo se mu je, da sliši več glasov, mej njimi jok. Stopi hitrejšje in kak prizor zapazi za grmovjem? Več dečkov drži njegovega hromega znanca, a nad njim vihti pasji bič — Egon. Poteptan leži na tleh šopek, njemu namenjen.

»Le držite ga, beraškega paglavca, obdarim vas za to«, kliče Egon dečkom, nato se obrne k Hermanu, opazujočemu njegovo zabavo od strani: »Povsod je dosti beraške nesnage, povsod mi kalí veselje. Rajši vidim kačo na potu ko berača!«

»Egon, ali si človek?« zakliče Pavel in stopi izza grma, prime hromega dečka za roko in ga odvede. Osuplo zró vsi za njim.

»Čakal sem vas s cveticami«, pripoveduje ubogi deček jokaje Pavlu, »ker mi ležijo bolni doma stara mamica in jim nimam kaj jesti dati; včeraj sva oglodala zadnjo skorjico trdega hleba, zato sem stopil pred ona dva gospoda, ki sta prišla baš iz gozda, in jima ponudil šopek, proseč ju par krajcarjev. Oh, čakal sem vas, pa vas ni bilo tako dolgo. Prosil sem in zato sem bil tepen.«

»Nič ne jokaj, ubogi deček, povèdi me k svoji bolni mamici«, potolaži ga Pavel.

Petránova Ljudmila.

(Povest. — Spisal Dobrávec.)

Tiste dni je prišel po dolgih letih zopet pogledat svojo rojstno vas Dolino Korenov brat Pavel. Ker ni mogel priti k očetovemu pogrebu, došel je vsaj obiskat njegov grob.

Pavel je bil že kapitan ter nosil lepo črno obleko z zlatimi gumbi, nizko čepico in z zlatom okovano sabljo, ki je kaj prijetno žvenketala po domači vasi. Kapitan je moral imeti mnogo denarja, zakaj skoro sleherni dan je izpraševal vaške otroke, vračujoče se iz šole, kateri je bil najpridnejši. Vse je potem obdaril z bakrenim, najpridnejše pa s srebrnim drobižem.

Koliko lepega je znal povedati gospod Pavel o tujih deželah, tujih ljudeh, mestih, gorah in rekah. Ko bi hotel vsaj polovico tega ponoviti, bi moral napisati cele knjige. Za sedaj povem le, da je kapitan živo nasprotje svojemu bratu: mehkega srca in dober kot duša. Pripovedovali so, da je še tedaj, ko je bil v višjih šolah na Dunaju, rešil življenje nekemu sošolcu, ki je vsled nebržnosti zdrsnil v Donavo. No, to ni še nič čudnega, poreče marsikdo. Bližnjemu pomagati je naša dolžnost. Če pa povemo, da je oni sošolec Pavla še tisto jutro surovo napadel na ulici in ga pozival, naj se gre ž njim po skusit, če noče biti ničvredna zanikarnost — potem mora vsakdo priznati, da tako krščansko prizanesljivi niso vsi ljudje na svetu.

Sam se ni nikoli hvalil s takimi deli, zato so jih pa toliko raje pravili vaščani, ki niso mogli prehvaliti dobrega kapitana.

Dečke in deklice iz višjih oddelkov je po šoli kar povabil v svojo sobo ter jim razkazoval imenitne stvari in drage spomine, ki jih je prinesel s seboj iz raznih delov sveta in daljnih znamenitih mest. Hranil je oljkovo vejico z Oljske gore, košček kamena s Kalvarije, cvetice iz Jeruzalema, kamenčke iz Jozafatove doline, školjko iz Rdečega morja, kavino cvetje iz Indije, pravo steblo kineškega čaja, cvet opijeve rastline z Japana, sto in sto spominov iz ameriških mest, o katerih je pripovedoval tako lepo in mikavno, da so otroci često pozabili na malico, na čas, na domačo hišo in na vse, kar je bilo in kar se je godilo okolu njih.

Nekega dné pride kapitan Pavel k Petranu.

»Kako je, sosed?«

— E, gospod, dosti boljše bi bilo lahko.

»Torej se ti godi slabo.«

— Tega ne morem reči, a dobro mi tudi ni.

»Kaj ti teži srce?« — Peter je začel pripovedovati svojo nesrečo. Kapitan ga je zvesto poslušal in na obrazu se mu je poznalo, da mu verjame.

»To se bo dalo poravnati. Sam hočem govoriti z bratom, da te zopet sprejme.«

— Bog nam pomagaj, dobri gospod! — Tedaj priteče v sobo mala Milka. Bilo ji je komaj dve leti: »Papá, papá! — tam zunaj mož!« Ker je govorila še otroško-nerazumno, ni vedel kapitan, kaj pravi, zato ga je vprašal:

»Odkod pa ta-le angeljček?«

— Od Boga, odkod neki?

»Pridi no sem, ti kodravka kodrava!«

Dete se je zelo branilo tujega gosta, dasi jo je mikala obleka in pozlačeni gumbi. Ko jo potolaži oče, naj se nikar ne boji, pomikala se je le počasi kapitanu nekoliko bliže. Začela se je igrati z verižico njegove ure, potem se je dotaknila sablinega svetlega držaja, nekoliko pozneje je bila pa že na kapitanovem kolenu. Ondaj nekdo zunaj močno zašepeče in pokliče: »Pavel, pojdi no domov!« Bil je Ivan Koren.

»Kaj neki bi mi rad?« reče kapitan ter odide. Petran je dobro vedel, da je prignala Korena sama nevoščljivost za bratom. Morda se je tudi bal, da bi izvedel kapitan resnico. Toda Ivanove besede niso Pavla kar nič zadrževale. Sleherni dan in vedno raje je zahajal k Petranu. Pomagal mu je kot pravi brat ugibati in premišljevati, kaj bi počel sedaj.

Kaj bosta počeli Ljudmila in njena mati, če pojde kam daleč v službo? Ta misel je Petrana vznemirjala noč in dan. Mati sicer nekoliko zasluži s šivanjem, ali kaj bo to za obe. Slednjič mu reče kapitan:

»Drugače ni kot tako-le: na Reki imam prijatelja, ki te gotovo vzame v službo, če mu le rečem. Poskusi! Ne bo ti slabo. Vsako nedeljo boš lahko pri svojih dragih, in ako bodeš hotel po nekoliko mesecih tudi daljši dopust, dobiš ga, verjemi.«

Petran je stvar pretehtal na vse strani in nazadnje hvaležno segel v roko milemu dobrotniku.

Drugi teden je odhajal kapitan Pavel Koren na svoje prejšnje mesto. Mali Milki je pustil v spomin mnogo lepih igrač in dva kot solnce rmena zlatnika. Ž njim je odšel tudi njen oče na svojo novo službo, katero mu je na Reki naklonil kapitan Pavel.

(Dalje prihodnjič.)

Ponočna pot.

emà popotnika zateče,
Samotno cesto meri plah.
Kako bi rad k pokoju trudne
Položil ude v mehki mah!

Skrivnostno gozd šušti in siče,
Iz grma se oči žaré,
Boječe gleda v noč popotnik,
Dočaka belega še dné?

Prijazno zvezdice na nebu
V samoti ga tolažijo,
In ko mu vse preti okoli,
Ga one verno stražijo.

Proseče kvišku se ozira:
Brlječih zvezd nedolžni soj
Pogum v popotniku zažiga:
„Nekdo še čuje nad menoj!“

Greg. Gornik.

Na Strmcu.

(Spisal Stánon.)

Novo, mlado, toplo, prijazno in prijetno pomladno solnčece se je peljalo po nebu. Mehki sneg, ki je bil v slovó še jedenkrat pobelil hrib in dol, se je jokal, solzil in topil, da je bilo veselje. Nagajivi solnčni žarki so se vpirali vanj, kakor za stavo... stiskali so ga... on pa se je nižal, kremžil ter se izpreminjal v — vodo. — Oh, ti žarki! kako preširno so gospodovali celo pod nebom. Vse oblake in oblačke, megle in meglice so najedenkrat razpršili... Le jeden oblak se jim je ustavljal visoko visoko gori nad goro. No, pa jo je izkupil! — Vsi so se zagnali vanj, ščipali ga, drezali, šegotali... in ganili so ga. Podolgasto se je raztegnil, razrahljal svoj gubasti plašč v tenke, skoro prozorne peroti in obotavljuje se splaval za goro... Nič ni ostalo za njim... prav nič. — Pač! Glej, nekaj črnega se je prikazalo izza gore! — Saj res! Črna meglica... ne, črne pike... približujejo se... večajo se... žive so... jédeta, jédeta — jata škorcev, ki se vrača iz južnih dežel!

Kako so živahni ti novi gostje! Nič jih ne straši sneg, nič se ne bojijo, da bi bili prišli prezgodaj. Saj jim je dobrotno solnce tako prijazno!

Pravi norčki ti ptički! Visoko gori pod nebom leté... jezično blebetajoč se dvigajo višje, padajo nižje, ogledujejo si pisano, izpreminjasto, sivo pikčasto obleko v solncu. Kako se lové, objestneži! — Zaletujejo se drug ob drugega.

Ali so veseli! No, saj so lahko, saj so domá, po dolgi, ostri zimi zopet domá v prijetni pomladi, ki skoro pride v deželo v vsej svoji krasoti, lepoti in miloti...

Pridi, pridi...

Še jedenkrat zaraja živahni zbor pod nebom v solnčnih žarkih — potem se ločijo. Po trije, po dva, po samem... se razhajajo... V njihovem naglem letanju se kaže veselje, s katerim se vračajo v svoje osamele domove, v nemirnem dviganju in padanju nestrpnost, v posameznih zadirčnih glasovih nekaka bojazen, ali dobé doma še vse tako, kakor je bilo...?

Seveda tu in tam se je izpremenilo mnogo mnogo...

Priletel je škorček tudi na Strmec. Prav tisti je bil ko lansko leto. V črni suknjici, izpreminjajoči se v solncu na vijoličasto in zelenkasto, s črnkastim, na kraju ploščatim kljunom, z živahnimi očmi, kratkim repkom... res, prav tisti ko lani... Samo ne tako gladek, malo preveč mršav. Revček, gotovo se mu ni dobro godilo v brezčutni ptujini. —

Zdaj je doma...

Doli pod vrtom ima v velikem grmu na suhi smreki pribito svojo hišico. Takoj se je spustil na njo. Na leseno podstavko se je vsedel...

Toda kaj mu je danes? Vselej je bil tako živ, zgovoren, jezičav in blebetav, a danes se začudeno ozira okrog in — molči. Našopiril je perje, odprl kljun, in žalostni, otožni, skoro jokajoči glasovi mu prihajo iz grla.

Ali ga žalosti mrzli sneg, ki še leži na hišici in po grmovju? Ali se kesa, da je prehitro prišel?... O ne! Saj doma ni mraza; doma je gorko, prijetno; mora biti, mora...

Žalostno se ozira okrog novi prišlec. Grmovje okoli njega žene že popke. Leska stresa raz sebe nekazni, novopadli sneg in zmajuje neljubo z dolgimi, bingljajočimi abranci. Siva vrba gleda zaupno proti solncu, moleč mu nasproti svoje dolge veje, da ji raztopi snežene kepe na njih. Sivkaste, nekoliko mokre mačice se solnčijo na njenih vejah... mačice, tiste žametaste, gladke, lepe, katere imajo otroci tako radi!

Otroci...? kje so otroci...? kje je Tonček?... Marička? — Nobenega ni. — Škorec se skrbno ozira črez vrt na samotno gozdarjevo hišico med drevjem, odkoder sta tolikokrat veselo priskakljala dva rdečelična, ljubka otročiča semkaj pod vrt, da sta trgala cvetlice, lomila vrbove veje z muckami, gledala njega, ko je sedel na svoji hišici in se jezično in gostobesedno razgovarjal z njima. Kako sta bila lepa in pridna Tonček in Marička!

A ni ju več... ni ju več med živimi, preselila sta se po prestanih mukah v nebo, da bosta sama angeljčka med angelji.

Kako pusto je zdaj vse okoli gozdarjeve hiše! — Hišna vrata so zaprta. Dve čopasti kuri s povešenim repom se grejeta pod kapom. Pred njima stoji na kupu snega oskubljen petelin, zamiži zdaj na to, zdaj na drugo oko in obrača glavo proti solncu. Na vrtu leži po gredah nekaj razmetanega protja; mokre, na pol gnjile bili so raztrošene po zemlji; na dolgi glogovi séči se taja sneg; voda se cedí po vejah in deblih ter izginja v zemljo... Zdaj pa zdaj se otrese kaka veja svoje teže... Dolgouhi zajec se prikaže izpod seči. Bojazljivo se ozira, potreplje z zadnjo nogo in izgine v gozdu...

Vse je tiho, mrtvo, brez življenja. Vse molči... Zato ni čudno, da molči tudi veseljaček, norček in šaljivec škorec. Na leseni podstavki sedeč obrača glavico na stran in pogleduje na samotno gozdarjevo hišo. Zdaj pa zdaj zamiži z desnim očesom. Morebiti se mu blišči prehudo žarko solnce? . . . Morebiti mu kaj drugega greni pogled, mrači oko? . . .

(Dalje prihodnjič.)

Svetniki-ljubitelji in ljubljenci živalij.

(Po Fr. Lindenu priobčuje Jos. Volc.)

XXVII.

Potovaje skozi Tirolsko v Rim pride nekoč sv. Korbinijan (u. 730), škof frizinški, po dolini inški blizu Merana. Ondaj so bili le-tam še gozdi, po katerih je trebalo hoditi dni, da jih je prehodil. Nekoč prenoči svetnik s svojim spremstvom sredi šume. Vsi so pospali. Kar se prikrade do šotorišča medved, zgrabi škofovega konja, ga raztrga in večji del požre. Spremstvo najde zjutraj le še ostanke. Sluga naznani svetemu škofu, kaj se je pripetilo. Le-ta zapové: »Idi, ukrôti medveda, ki nam je učinil škodo, priveži mu na hrbet tovor, ki ga je nosil ubogi konjič, in privêdi ga le-sem! Poleg družih kônj naj nas poslej medved spremlja!« Zgodilo se je in stric kosmatinec je vestno poleg kônj nosil svetnikov tovor notri do Rima.

XXVIII.

Na isti poti, ko je sv. Korbinijan počival s spremstvom ob bregu reke, javi mu kuhar, da nima ničesar skuhati razun mesa. Bil je pa petek, in svetnik tudi na težavnem potovanju ni maral kršiti postne zapovedi. Zato Korbinijan povzdigne oči in visoko v zraku opazi orla. Vesel reče spremstvu: »Potolazite se, ljubi moji, po tem orlu nam Bog pošlje postne jedi.« V hipu jim izgine orl iz očij. Čez čas zapazi kuhar orla stoječega ob bregu reke in kljuvajočega veliko ribo, ki jo je držal v krempljih. Skoči proti njemu in glej, orl popusti plen. Kuhar ribo razreže in pripravi za jed. Vse spremstvo je bilo sito, in vsi so hvalili Boga za čudovito skrb.

XXIX.

Sv. Hadeloga ali Adela (um. okrog l. 770) je bila potomka knežje rodovine in prva opatinja pozneje toli slovitega samostana Kicinškega ob Menu, katerega je sama sezidala. Nekoč je bil služabnik tega samostana na lovu umorjen in oropan. Vzel je namreč s seboj le jednega psa, ki je bil poznat opatinji in vsemu služništvu. Ta pes je čul tri dni ob mrliču in se vrnil naposled lačen, potr in prepaden v samostan. Vsi so sumili, da se je zgodil zločin, a nikdo ni vedel svêta, kako priti zločincu na sled. Zvesti pes je bil

dan na dan bolj nemiren, letal zdaj okrog tega, zdaj okrog onega in vkljub vidne lakote ni maral za jed. Prednica Hadeloga pokliče dva služabnika in jima naroči, naj gresta iskat truplo mrtvega hlapca. Psu pa reče: »V imenu Gospodovem idi ž njima in pokaži kraj, kjer leži mrtvo truplo!« Pes vesel zdirja in slugi privede na kraj, kjer se je zgodil zločin. Hlapca najdeta truplo mrličevo. Morilci so ga oropali vsega imetja. Truplo prenesó v Kicingen in je pokopljejo po krščanski navadi. Sveta prednica ni jenjala poizvedovati, kdo je zločinec. Po pogrebu nagovori pogrebce, češ naj javi morilca, kdor vé zanj, da se le tá vsaj spokori in reši svojo dušo. Nikdo se ne zglesi. Prednica poklekne in zamoli: »Bog, ki ti je vse skrito znano in veš za vse, predno se zgodi, razodeni nam zločinca, da prejme, če ti je ljubo, zaslužen kaznen, in se spreobrnejo in poboljšajo tudi vsi drugi, ki hodijo isto pot brezbožnosti.« — Nato reče psu, ki je stal ob nji: »Idi v imenu Gospodovem in pokaži zločinca; ti namreč si jedina priča, ki ve resnico!« — Hipoma skoči pes na jednega prisotnih in ga zgrabi za vrat. Ta je zločin še le priznal, ko ga je pes že zadavil. Komaj je ta mrtev padel na tla, skoči pes na drugega in se istotako maščuje. Ta drugi je mrliča oropal, kar je umiraje tudi priznal. Vest o tem čudovitem dogodku se je bliskoma razširila po vsem okolišču, kjer je bilo po gozdovih mnogo roparjev in pohajačev. Vse je obšel strah, in poslej je bil samostan in njegovi služabniki brez strahu pred napadalci.

Spomini iz otročjih let.

(Piše Ludovik Črnej.)

9. Moji prvi škornji.

Prvih hlačic se ne spominjam. Meni se je vedno dozdevalo, da nisem sploh nikdar nosil ženskega krila, ki kaj slabo pristoja moškemu, in naj si je še-le res komaj začel hoditi po dveh. No, pa imel sem je gotovo tudi jaz, in nič ne dé, marsikatero prednost ima! — Spominjam pa se tem živeje tistega ženskega obuvala, ki se spredaj veže; imenujmo je vezanke. Vezank torej se nisem mogel z lahka rešiti. Hrepenel sem vedno po škornjih, kakoršne so imeli starejši dečki, ki so se mi zdeli bolj moški. Prosil sem zato stariše, naj mi dadó napraviti tudi take škornje, a zaman! »Kadar boš večji«, bil je kratek odgovor. In čakal sem tako dolgo, da sem raznesel nove vezanke, in prosil sem zopet, a nič ni bilo. In tako še dolgo nič! Priznavali so mi sicer, da sem vedno večji, toda sedaj je zmanjkalo usnja, sedaj zopet ni bilo primernih podplatov itd., kakor so mi zatrjevali. In ta čevljar jo je potegnil s stariši in rekel, da nima takega kopita, po katerem bi mi napravil škornje. — Tedaj pa sem bil popolnoma pobit, brez upanja.

Minulo je poletje, in vezanke so bile zopet razdrapane, četudi sem jih nosil le o nedeljah. »Bos je«, so dejali mati nekega dné; oče pa so se popraskali za ušesi, a potem so rekli: »Pa naj gre, da mu jih umeri!« »Veš kaj«, nadaljevali so mati, »mislila sem si že, ko bi mu dala škornje narediti? Zima je tukaj, in vendar bi rada, da bi hodil letos Ludvik kaj bolj v cerkev, saj je že precej velik. Škornji so pač le škornji!«

Pogledali so me oče tja v kot, kjer sem ravno napregal lesenega konjička. Tedaj pa sem se vspel na prste, da bi pokazal očetu, da sem res velik, a ozrl se nisem, kakor bi ne bil slišal ničesar. Ko pa so oče rekli: »Kakor ti misliš, meni je že prav!« skočil sem k starišem in poljubil oba.

»No, sedaj pa le idi; a tisto glej, da boš priden«, rekli so resno mati, jaz pa sem smuknil skozi duri in poletel k čevljarju. — Ta neusmiljenež! Kako dolgo je bril norce z menoj, češ, da nima takega kopita, da sem še premajhen za škornje, in Bog vé, kaj vse! No, nazadnje sem ga vendar le preprosil in obljubil mi je, da napravi škornje do nedelje. Tisti teden sem bil pri čevljarju več časa nego doma. Ljudje, ki so prihajali po obuvala, so povpraševali, če se jaz tudi učim čevljarstva, tako sem se spravil zraven. Čevljarskemu učencu pa nisem bil po volji, in dražil me je, kjer je le mogel. Hudobnež je celó namazal skrivaj moj stolec s čevljarsko smolo tako, da nisem mogel vstati. Ko pa je mojster to vidél, rešil me je s stolca in stresel tako dečka, da se mi je smilil. Doma pa sem jih jaz dobil zaradi hlač. — Natanko sem opazoval, kako je iz raznih tvarin in kosov postajala vedno bolj oblika škornjev. Le nekaj mi ni bilo prav, da je delal čevljar vmes tudi druge čevlje in ne-le mojih.

Zgodilo se je, da še v soboto popoldne moji škornji niso bili gotovi. Potolažil me je čevljar, da mi jih pošlje drugo jutro na dom. In res! Na vse zgodaj je prižvižgal učenec in privoščil sem mu iz srca tistih pet krajcarjev, ki so mu jih mati dali za pot.

Vsi so obračali škornje, da se mi je že preveč zdelo. Vsem so bili všeč. Pa so bili tudi lepi! In svetili so se, da bi se bil videl v njih!

Umil sem si lepo noge, mati pa so mi dali celó nove nogavice. Začel sem se obuvati. Vlekel sem in vlekel čevelj na nogo, a ni šlo. Skozi škornjice sem še spravil péto, dalje pa ne. — Oče, to videvši, so godrnjali: »Saj sem si mislil, da se ne bo znal obuvati!« Mati pa so mi pomagali, a vse zastonj. »Premale mu je naredil«, so rekli nevoljni, ko so mi nogo pretipali, »nazaj jih mora vzeti!« — Kako so me pretresle te besede! Komaj sem dobil škornje, in že naj bi jih izgubil! »Mati, sedaj je že noga notri, celó prav so«, hotel sem potolažiti mater. Ko pa sem bil nekaj časa obut, začele so me noge tako boleti, da sem se sam rad sezul. Nič ni pomagalo. Tudi moje gorke solze niso omehčale in razširile škornjev.

Popoldne je prišel čevljar. »Ne vem, kam si gledal, da si mu skvaril obuvalo. Saj si ga imel vedno pri roki za poskušnjo!« pozdravili so ga oče. Razžaljen je bil mož in dejal je počasi in zamolklo: »Saj pa bi še bile vezanke tudi dobre za tega otroka!« Šmencano me je speklo! — Čez teden dnij pa sem dobil nove večje škornje. Oj, to je bilo veselje! Repenčil sem se bolj

nego naš prevzetni petelin. Ko sem šel k maši, zdelo se mi je, da me vsakdo občuduje. Kdor pa je le šel brezbrizno mimo mene, zdel se mi je pravi surovež. Domu gredočemu se mi je izpoddrknilo ravno na brvi, in moral sem stopiti v vodo. Dekla me je zatožila, da sem že hodil po potoku. Komaj sem se izgovoril. Pa vesel sem bil, da so škornji držali vodo. In lepi so bili!

Koliko škornjev sem že raztrgal od iste dôbe, a z nobenimi nisem imel več takega veselja. Sedaj rad obuvam tudi vezanke, in kar nič me jih ni sram! Prav pravi pregovor: Časi se spreminjajo in mi v njih.

Zimske pesmi.

6. Zimska slika.

Kako pod težkim snegom
Se smreke vklanajo!
O sladkih dnevih vigrédi
Otožne sanjajo.
Ko vse okrog cvetelo,
Ljubkó duhtelo je,

In kolo pevcev radostnih
Veselo pelo je.
A zdaj samotna, bela
Razgrinja se ravan,
A zdaj hripavo včasih le
Zakroka črni vran.

Smiljan Smiljanič.

7. Zimska vožnja.

Po jasnem nebu mesec plava,
Večernica sije od strani,
Noči prihaja ura pozna,
Kot grob ravan snežena molči.

Konjičema z vratu oglašá
Le drobnih kragulčkov se pas;
Pomikajo sani se počasi,
Kot bila brez konca ozka bi gaz.

Kadíta hrbta se konjičev,
Na grívi, na repu se dela srež,
Hu, mrzlo veter tenek brije,
Zavija se stari voznik kot jež.

Otrpla ušesa mraz mi gloje,
Poščipal bi nohte s prstov mi rad,
A tudi želodec že toži,
Kako po njem gospodari glad.

Pa res! Vsa ravan velika je miza,
Bel prt je po nji razprostrt,
Nad njo svetilka krasna je mesec . . .
Oh, gledam in gledam, pa prazen je prt.

Glej, velikan se v grmovju skriva,
Gotovo pojedel vse je on sam.
Voznik, voznik, li ni te groza,
Ne vidiš li požeruha tam?

„Kaj sanjaš, deček? Natanko pogledi,
Star hrast v mesečini strah je ta.“
Vže dobro, vže dobro, pa hitro poženi,
Rad grel bi skoro se doma.

Na vrata mi hodi stat sestrica,
Ob oknu mi oče in mati stojé;
Poženi, voznik, in počí z bičem,
Vže v dalji se hišica belí, juhé!

Greg. Gornik.

Listje in cvetje.

Nekaj cvetličja iz pesništva.

(Nabira in razkazuje St. pl. Orlovič.)

C) Iz metafore se izvaja:

a) Alegorija. Ta prenos smo že označili ob koncu poprejšnje razprave, a ker nekateri dajejo alegoriji posebno mesto, bodi tudi tukaj še jedenkrat omenjena. Alegorija stavi namestu resničnega dogodka drug izmišljen v obliki podobe, dočim metafora prenaša le posamezne pojme, n. pr.: »Jabolko ne pade daleč od drevesa« (sin ima iste lastnosti kakor oče, ne razlikuje se dosti od njega). »Kopriva ne pozebe« (hudobnež se reši iz smrtnih nevarnosti.) Alegorija toraj ni nič drugega nego razširjena metafora, ime predmeta je navadno zamolčano in se mora brez dolgega premišljevanja dobiti iz opisovanja.

Alegorija spada bistveno h kiparstvu in rezbarstvu, kjer se predočujejo abstraktni pojmi (sreča, pravica, vera, usmiljenost itd.) kakor osebe, njih pomen se izpozna iz pridejanih jim atributov, n. pr.: srečo vpodablja kot devico, trosečo iz zavitega roga rože in premikajočo se na kroglji; pravičnost kot devico z zavezanimi očmi, držéčo v jedni roki tehtnico, v drugi meč itd. Pesniška alegorija se razlikuje od kiperske in rezbarske v tem, da nastopi abstraktni pojem kot delujoča oseba in se nje pomen uvidi iz njenih dejanj, dočim gledamo tam le mrtvo soho ali sliko. V lepi alegoriji nam opeva Gregorčič svojo iskreno ljubav do domovine:

Na polji znamenje stoji,
Podoba krasna v njem žari,
Ni slika blažene Device,
Svetnika ne in ne svetnice.

Čeprav obraz svetnika ni,
Čeprav svetnice slika ni,
Podoba ta je meni sveta,
Časti jo moja duša vneta.

Pred njo presvitlo luč gojim,
Lepó, zvestó za njo skrbim,
Naj sveti solnce, zvezde jasne,
Pred sliko moja luč ne vgasne.

In cvetek, ki lepo cvetó,
S pobožno berem jej roko,
Pred njo prekrasne vence devam,
In zraven glasne pesni pevam.

(Znamenje.)

Lepo alegorijo je razvil pesnik tudi v pesni »Jurčiču v spomin«.

b) Personifikacija ali posebitev nam prikaziva abstraktne izraze (čas, bolezen, pridnost, lakota, smrt itd.) nežive stvari in živali kot živa, razumna bitja, kot osebe. Personifi-

kacija je že to, ako nagovarjamo neživo stvar ali brezumno žival, češ, da nas razume, z nami čuti itd. Človek začne že zgodaj pooseblijati; že otrok se jezi nad kamenom, ga krega in suje, ako se je izpodtaknil obenj.

Včasih ni prav lahko ločiti personifikacije od prave metafore. Menim, da jo bodeš najlažje spoznal na tem, ako ti prenos dotično reč ali žival res prenese, da ne ostane — rekel bi — nič več na svojem stališču, marveč deluje povsem kot oseba; ako pa reč ostane neživa ali žival brezumna in se ji le nekako mogo-gredé pripiše kaka človeška lastnost ali posamezno človeško dejanje, imamo le metaforo. Če n. pr. o letu, ali času nisem drugega izrekel, kakor da hitro mine, ter se pojem »letó«, »čas« sicer ne poosebija, ostane izraz »bežeče leto«, »ubežni čas« le gola metafora; ako rečemo vetru, da šepetá ali pleše, sicer pa ostane v svojem elementu ter deluje še dalje kot veter ne kot oseba, to še ni personifikacija, marveč le metafora. Zato smo v zadnji razpravi po pravici šteli med metafore: »Tožno glavnice visé cvetlicam« ali: »Vrhovi (ne: vrhovi) se zibljejo drevju«, »Kak' umira luč očij« itd.

Važnost personifikacije se nam pokaže, ako pomislimo, da so se razvile paganske vere iz poosebljenja raznih močij v človeškem srcu in v naravi. Tudi močno poživlja opisovanje in je podlaga bajkam, pravljicam, basnim itd.

Zgledi personifikacije:

Grozí sovražnica srdita,
V oblakov sivi plašč zavita;
Beseda njena — grom rohneč,
In nje pogled je — blisk goreč.
Besede grom in blisk očesa
Nebesa in zemljó pretresa.
Pod plaščem nosi bič prikrit,
Oj bič iz zrn ledenih zvit.

(Gregorčič »Nevihta«.)

Modrost, pravičnost, učenost — device
Brez dot žal'vati videl sem samice.

(Prešeren.)

Hči greha, maščevalna smrt!
Kjerkoli dih tvoj jadni dahne,
Vse pade, zvene, vse usahne,
Zemljan v odprti grob omahne!
Strašna si vselej, kjer prestol
Postaviš svoj . . . . .

(Funtek.)

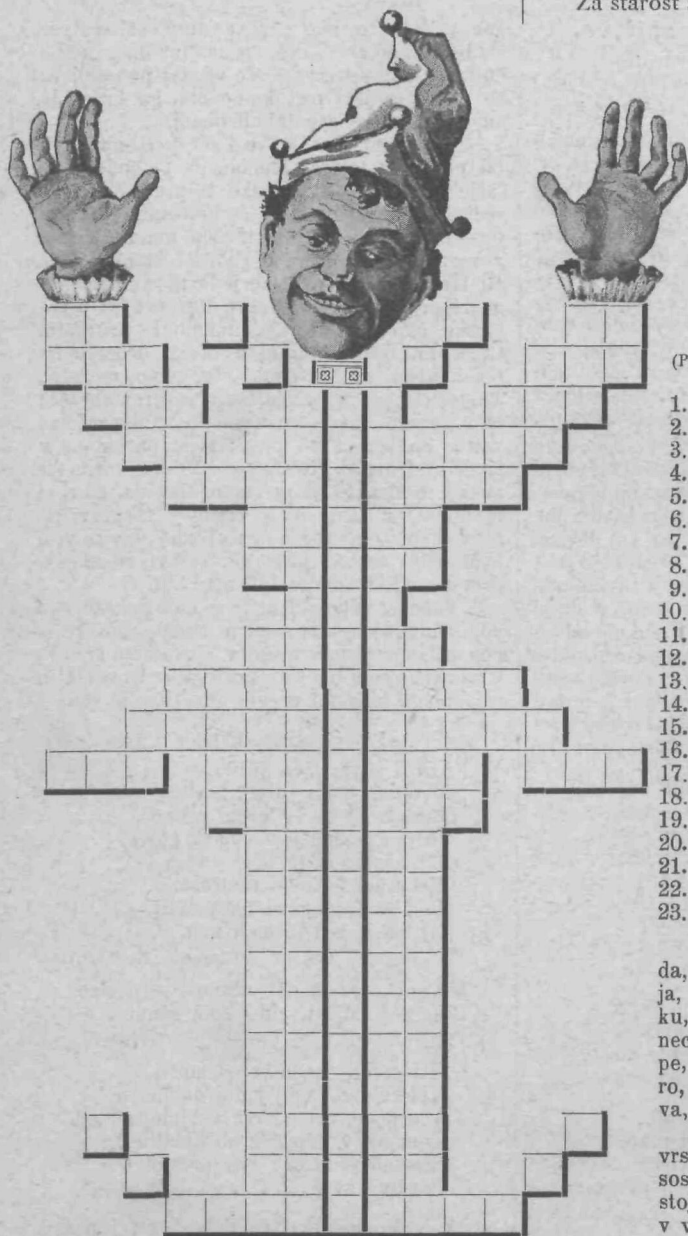
V svojem najnovejšem delu »Smrt« je pesnik A. Funtek spretno porabil ta prenos in nam naslikal mnogo krasnih pretresljivih prizorov. Pretresujočo personifikacijo nahajamo v Stritarjevi pesni »Junak in lastovka«, kjer se junak pogovarja z lastovko in ji toži svoje gojé.

Pregovori, izreki in pametnice.

(Zapisal A. K. Sežun-ov.)

4. Kogar malenkost rada moti,
Lačen je večkrat na svojem poti.
5. Prevzetnost je nizko, ponižnost visoko.

6. Mladina naj dela, možje naj svetujejo in
starost dajej nam poguma!
7. Molčečnost žená je vredna pol svetá.
8. Ta svet ni pekel niti raj,
A jeden od teh bo tvoj še kdaj.
9. Kdor črni kruh spoštuje,
Za starost si pogačo snuje!

Pustna zastavica.

(Priobčil Cid Em Nafr; risal J. Dostal.)

1. patron norcev,
2. mesec,
3. golobje bivališče,
4. gozdno drevo,
5. običajni predgovor v knjigah,
6. posoda,
7. dotok Donave,
8. del voza,
9. rokodelec,
10. uradnik,
11. spoznovalec turške vere,
12. slaven Milanski škof,
13. žito,
14. denar,
15. mrzel veter,
16. medvedov priimek,
17. posteljna oprava,
18. žuželka,
19. vrtna rastlina,
20. domača žival,
21. pokrivalo,
22. pratika,
23. domača živad.

Am, bo, bro, bur, ca, car, čr,
da, dar, de, dra, dro, go, go, ha,
ja, ja, je, ka, ko, ko, kra, kro,
ku, le, lob, mar, me, mu, na, na,
nec, nec, ni, ni, ni, nik, njak, o, o,
pe, pred, pri, pro, pše, pus, rent,
ro, rot, si, slam, sve, stav, ta, ti, va,
va, vač, ve, vec, vor, zij.

Kaj vam pové srednja navpična
vrsta nizdoli, ako gorenje zloge
sostavite v besede poleg podobe
stoječega pomena ter jih napišite
v vodoravne vrste?

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 2 glid. 60 kr., za pol leta 1 glid. 30 kr.
— Uredništvo in upravništvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.

Izdajatelj, založnik in urednik **Ant. Kržiš.** — Natisnila Katoliška Tiskarna v Ljubljani.